

Att kunna leva ett obehindrat liv

Fagersta kommuns handikappolitiska program

Antaget av kommunfullmäktige den 22 juni 2010, §52

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
MED UTGÅNGSPUNKT I MÅLBILD FAGERSTA	3
BAKGRUND	3
FN:S 22 STANDARDREGLER	4
SYFTE	6
AVGRÄNSNINGAR	6
NYTT HANDIKAPPBEGREPP	6
VAD ÄR TILLGÄNGLIGHET?	7
SÅ HÄR HAR VI GJORT	7
Ökad medvetenhet och kunskap	8
Medicinsk vård och behandling	8
Rehabilitering och habilitering	8
Stöd och service	8
Tillgänglighet	8
Utbildning	9
Arbete	9
Ekonomisk och social trygghet	9
Familjeliv och personlig integritet	9
Kultur	9
Rekreation och idrott	9
Policy och planering	9
Samordning	10
Personalutbildning	10
GENOMFÖRANDE AV DET HANDIKAPPOLITISKA PROGRAMMET	10

Med utgångspunkt i Målbild Fagersta

Fagersta ska vara en utvecklande och trygg miljö som ger människor såväl som företag möjlighet att vara aktiva och växande i gemenskap (Målbild Fagersta, fastställd av Kommunfullmäktige 2008-04-29, § 32). Denna övergripande målbild omfattar alla som bor i Fagersta och kommer att flytta hit. Men för att uppnå målet måste hänsyn tas till olika gruppers behov och för att skapa möjligheter för alla måste vi vara medvetna om människors olika livsvillkor så att målet inte endast utgår ifrån genomsnittsinvånaren. Detta handikappolitiska program avser att lyfta fram handikappfrågorna för att öka medvetenheten om vad som krävs för att ett samhälles utveckling ska innefatta även människor med funktionsnedsättning.

Bakgrund

Den svenska handikappolitiken utgår ifrån målet att det ska råda full delaktighet och jämställdhet för alla. Sveriges riksdag antog år 2000 en nationell handikapplan i och med ett bifall till regeringens proposition ”Från patient till medborgare”. Denna har följts upp vid tre tillfällen sedan dess men de övergripande målen ligger fast ;

en samhällsgemenskap med mångfald som grund, ett samhälle som utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för pojkar och flickor, kvinnor och män med funktionsnedsättning. Alla insatser mot målen ska präglas av att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för pojkar, flickor, kvinnor och män i med funktionsnedsättning, att förebygga och bekämpa diskriminering samt att skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande. För att insatser som syftar till att ge människor med funktionsnedsättning stöd ska leda till full delaktighet i samhället så måste arbetet framåt präglas av att förbättra tillgängligheten och användbarheten i människors vardag. (Regeringens skrivelse 2009/10:166)

Den svenska regeringen har varit mycket pådrivande i FN:s arbete om handikappfrågor och FN antog 1993 tjugotvå standardregler för att visa en viljeinriktning av handikappolitiken. Reglerna består av målsättningar inom olika områden som det åligger medlemsländerna att leva upp till. Standardreglerna är inte juridiskt bindande utan ett moraliskt och politiskt åtagande. Tanken är att standardreglerna skall omsättas i nationella och lokala handikappprogram.

Merparten av Sveriges kommuner har år 2010 antagit lokala handikapplaner. Detta är en förutsättning för att FN:s standardregler om deltagande på lika villkor skall kunna omsättas i praktiken. Kommunerna har ansvar för många av de vardagsnära frågorna vilka påverkar människors dagliga liv.

I Fagersta har offentliga lokaler inventerats utifrån åtta symboler. Resultatet har sammanställts i en uppdaterad tillgänglighetsguide. Symbolerna visar bland annat hur lokalerna är anpassade för hörselskadade och om fastighetens väsentliga delar är tillgängliga för rullstolsburna.

FN:s 22 standardregler

Reglerna är formulerade utifrån ett statligt perspektiv men i det följande presenteras dem med kommunens ansvar som utgångspunkt. För en del regler kommer landsting och stat med där ansvarsfördelningen så kräver.

1. *Ökad medvetenhet*

Kommunen ska aktivt öka medvetenheten hos medborgarna om de rättigheter, behov och möjligheter som människor med funktionsnedsättning har och om vad de kan bidra med.

2. *Medicinsk vård och behandling*

Landstinget och i vissa fall kommunen ska se till att en effektiv vård och behandling finns tillgänglig för människor med funktionsnedsättning.

3. *Rehabilitering*

Landstinget och i vissa fall kommunen ska erbjuda rehabilitering och habilitering för att människor med funktionsnedsättning ska kunna uppnå och behålla största möjliga självständighet och funktionsförmåga.

4. *Stöd och service*

Kommunen och i vissa fall landstinget ska garantera utvecklingen av och tillgången till stöd och service, inbegripet sådana hjälpmedel som bidrar till att personer med funktionsnedsättning kan bli mer oberoende i det dagliga livet och utöva sina rättigheter.

5. *Tillgänglighet*

Kommunen bör inse tillgänglighetens betydelse på alla områden i utvecklingen mot full delaktighet. Oavsett vilka eller hur stora funktionshinder människor har, skall kommunen införa handlingsprogram som gör den fysiska miljön tillgänglig för dem och se till att de får tillgång till information och möjlighet till kommunikation.

6. *Utbildning*

Barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning ska ha lika möjligheter till utbildning på grundskole-, gymnasie-, och högskolenivå. Utbildningen bör vara integrerad med ordinarie utbildning.

7. *Arbete*

Kommunen skall verka för att förutsättningar skapas för människor med funktionsnedsättning att få samma möjligheter till ett produktivt och inkomstbringande arbete.

8. *Ekonomisk och social trygghet*

Kommunen skall sträva efter att människor med funktionsnedsättning upplever social trygghet och har tillräckliga inkomster.

9. *Familjeliv och personlig integritet*

Kommunen skall främja möjligheten för människor med funktionsnedsättning att leva familjeliv och värna om deras rätt till personlig integritet.

9. *Kultur*

Kommunen skall se till att människor med funktionsnedsättning kan delta i kulturlivet på lika villkor.

10. *Rekreation och idrott*

Kommunen skall vidta åtgärder som tillförsäkrar människor med funktionsnedsättning samma möjligheter till rekreation och idrott som andra.

11. Religion

Kommunen skall uppmuntra åtgärder för att skapa jämlika möjligheter för människor med funktionsnedsättning att utöva sin religion.

12. Kunskap och forskning

Kommunen skall se till att information och kunskap om levnadsvillkor för människor med funktionsnedsättning sprids samt främja en samverkan med högskolor och forskningscentra.

14 Policy och planering

Kommunen ska se till att handikappaspekterna beaktas i alla relevanta policysammanhang och i planering på kommunal nivå.

15. Lagstiftning

Staten har ansvaret för att det skapas en rättslig grund för åtgärder som leder till delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning.

16. Ekonomisk politik

Kommunen har det ekonomiska ansvaret för det lokala handlingsprogrammet och åtgärder som skall tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet.

17. Samordning

Kommunen är ansvarig för att ett samordningsråd med uppgift att samordna handikappfrågor bildas och bibehålls i kommunen.

18. Handikapporganisationer

Kommunen skall erkänna handikapporganisationernas rätt att representera människor med funktionsnedsättning. Kommunen skall även erkänna handikapporganisationernas rådgivande roll när det gäller att fatta beslut i handikappfrågor.

19. Personalutbildning

På alla nivåer inom kommunen skall det finnas lämplig utbildning för all personal som deltar i planering och genomförande av program och service för människor med funktionsnedsättning.

20. Granskning och utvärdering

Kommunen är ansvarig för fortlöpande granskning och utvärdering av kommunala tjänster inom handikappområdet.

21. Tekniskt och ekonomiskt samarbete

Staten har ett ansvar för att förbättra levnadsförhållanden för personer med funktionsnedsättning i utvecklingsländerna.

22. Internationellt samarbete

Kommunen skall aktivt delta i internationellt samarbete när det gäller åtgärder för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet.

Syfte

Avsikten med detta program är att bryta ned FN:s standardregler till olika lokala mål som kan fungera som riktlinjer för Fagerstas handikappolitik. Det är viktigt att programmet blir ett stöd för nämnderna och förvaltningarna i deras fortsatta arbete med att bygga ett tillgängligare samhälle. Programmet avser att höja medvetenheten om de funktionshindrades villkor i samhället till den grad att detta perspektiv byggs in och lever naturligt i det vardagliga arbetet. Programmet skall bidra till att de funktionshindrades behov av en trygg uppväxt, funktionell bostad, arbetsmöjligheter och breda valmöjligheter för en meningsfull fritid inom kommunen uppfattas som rättigheter vilka ges en hög prioritet.

Avgränsningar

Handikappprogrammet har en bred ambition och omfattar inte särskilda diagnosgruppers behov. Det kommer inte att finnas några konkreta åtgärdsförslag i detta dokument. Meningen är att dessa skall formuleras av varje förvaltning i särskilda åtgärdsplaner. Detta program avser att ange en viljeinriktning inom olika områden utifrån FN:s standardregler. Det kommer dock inte att formuleras mål utifrån samtliga standardregler utan endast för dem som berör områden där kommunen har ett tydligt ansvar. Regel 16 och 18 som berör ekonomisk politik och handikapporganisationer tas heller ej upp för sig då de har integrerats i olika andra mål.

Handikappprogrammet ersätter inte gällande lagstiftning inom områden som LSS, skollagen, socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen, plan- och bygglagen m.m.

Nytt handikappbegrepp

Under 2008 presenterade Socialstyrelsen rekommendationer för nya termer inom funktionsområdet i Sverige som är en utgångspunkt för Fagersta kommuns handikappolitiska program.

Begreppet handikapp har ersatts av funktionsnedsättning och funktionshinder och har givits följande definitioner:

Funktionsnedsättning beskriver nedsättning av fysisk, psykisk och intellektuell funktionsförmåga.

Funktionshinder beskriver den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. En funktionsnedsättning är därmed kopplad till en person och behöver inte innebära ett hinder för delaktighet. Det är först när miljö och omgivning är otillgänglig för personer med funktionsnedsättning som funktionshinder uppstår (Regeringens skrivelse 2009/10:166).

Det finns funktionshinder som är uppenbara för omgivningen och andra som är dolda exempelvis läs- och skrivsvårigheter, eller allergier.

Samhället kan aktivt arbeta på olika nivåer för att normalisera människors funktionshinder i den vardagliga miljön.

1. Strukturella förbättringar av samhället

En större anpassning av vård, omsorg och service efter kommunmedlemmarnas behov förbättrar samhället. Att hålla god kvalitet på vägar och gator under såväl vinter som sommar och förbättra tillgängligheten till kommunikationer och information kommer alla människor till del.

2. Allmänna insatser för funktionshindrade

Det behöver tas hänsyn till olika typer av funktionsnedsättningar vid all planering av den fysiska miljön såväl som i planering av aktiviteter och i informationsarbete.

3. Individuellt utformade insatser för enskilda personer

Samhället måste ta hänsyn till den enskilda individens behov av stöd.

Vad är tillgänglighet?

Tillgängligheten beror av möjligheten att kunna delta i olika aktiviteter eller ta sig fram till olika platser. Tillgängligheten är således inte endast avhängig den fysiska miljön utan kan också bero på hur information förmedlas, om hur olika lukter som parfym, rök, hundhår o.d. drabbar allergiker och även bemötandet från olika människor. Kunskap, inlevelse, respekt och samarbete är nyckelord för ett gott bemötande. Det finns en fara i att människor med funktionsnedsättning uppfattas som en grupp då de har så olika livsvillkor trots det gemensamma i att ha en funktionsnedsättning. Villkoren är olika utifrån omfattningen av funktionsnedsättningen, om den är synlig eller inte, kön, etnicitet och social grupptillhörighet. Ett gott bemötande förutsätter att det är den enskilda individens behov som står i centrum.

Så här har vi gjort

Fagerstas handikappprogram har tagits fram av en fullmäktigeberedning. Till sin hjälp har de haft en projektgrupp bestående av en tjänsteman från varje förvaltning och en representant från handikapporganisationerna. Projektgruppen har under vår och höst 2002 arbetat utifrån Agenda 22, en bruksanvisning för hur kommuner kan ta fram handikappolitiska planer utgiven av handikappförbundens samarbetsorgan. I enlighet med denna har två inventeringar genomförts, dels av kommunens verksamheter utifrån FN:s standardregler, och dels av de funktionshindrades behov av samhällsservice. För att kunna genomföra den sistnämnda skickade projektgruppen ut en enkät till de handikappföreningar som finns representerade i Fagersta. Det genomfördes även en del intervjuer och ett öppet forum arrangerades i september för att få in synpunkter. Inventeringarna av förvaltningarna har genomförts av varje projektarbetare i sin förvaltning. Dessa har ofta inneburit intervjuer eller gruppdiskussioner med olika tjänstemän och anställda. De handikappolitiska målen har formulerats utifrån en analys av på vilka områden tillgängligheten och bemötandet behöver förbättras. En utgångspunkt i detta arbete har varit att funktionshindrade skall kunna delta i Fagerstas vardagsliv på samma villkor som andra människor.

Enligt det handikappolitiska programmet ska detta utvärderas efter fem år. Kommunstyrelsen beslutade därför 2008 att kommunkansliet och socialförvaltningen tillsammans skulle göra en uppföljning. Denna resulterade i förslag från kommunens nämnder och handikappföreningar. Socialförvaltningen fick därefter uppdraget att revidera det Handikappolitiska programmet efter förslagen och presentera det för Kommunfullmäktige i juni 2010.

Handikappolitiska mål för Fagersta kommun

Ökad medvetenhet och kunskap

- Kommunen ska aktivt arbeta för att öka kunskaperna i Fagersta om levnadsvillkoren för människor med funktionsnedsättning och främja samarbetet mellan handikapporganisationer och det övriga föreningslivet.
- Kommunen skall erbjuda personer med funktionsnedsättning, anhöriga och organisationer att delta i information om handikappfrågor.

Medicinsk vård och behandling

- Kommunen skall främja ett ökat samarbete med sjukvården för att nå en effektiv service av medicinsk vård och behandling där ingen enskild förbises.

Rehabilitering och habilitering

- Inom kommunalt ansvarsområde skall kommunen genom samverkan med andra aktörer främja tillgången till en allsidig rehabilitering och habilitering för kommunmedborgarna.

Stöd och service

- Kommunen skall inom sitt ansvarsområde främja en utveckling av tidiga insatser när funktionsnedsättning upptäcks och öka samverkan till olika aktörer för att nå ett individuellt anpassat stöd.

Tillgänglighet

- Kommunen skall arbeta med att på egna fastigheter (och i övrigt verka för att) öka tillgängligheten till både verksamheter i utemiljö och till lokaler.
- Hänsyn skall tas till människor med funktionsnedsättning vid all översiktlig planering av den fysiska miljön liksom i detaljplaner.
- Kommunen skall verka för att anpassa den befintliga utemiljön.
- Kommunikationerna i Fagersta skall vara så pass flexibla att människor med svårigheter att ta sig fram på egen hand kan leva ett aktivt liv.
- Den kommunala informationen skall finnas tillgänglig genom olika medier. Kommunens hemsida skall utvecklas för att bli tillgänglig för fler medborgare. Det ska på hemsidan liksom i allmän information framgå till vem i kommunen man skall vända sig till i olika frågor.
- Kommunen ska verka för att förtroendevalda med funktionsnedsättning kan delta i möten på samma villkor som andra förtroendevalda.
- Kommunen ska främja användandet av särskild teknik som bidrar till större tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

Utbildning

- Kommunen skall verka för att barn/elever med funktionsnedsättning kan få undervisning i den skola som är närmast belägen hemmet.
- I skolplanen ska personer med funktionsnedsättning beaktas. Det är viktigt att tänka på såväl barn/elever som föräldrar och personal.
- Kunskapen om funktionsnedsättning, handikapp och FN:s standardregler skall ingå som en återkommande del i undervisningen.

Arbete

- Kommunen skall arbeta med att utveckla tillgängligheten vid de egna arbetsplatserna.
- En bred samverkan mellan kommunen och andra aktörer i samhället ska eftersträvas för att möjliggöra en ökad integrering för funktionshindrade på arbetsmarknaden.

Ekonomisk och social trygghet

- Kommunen skall verka för att människor med funktionsnedsättning ges möjligheter till ett rikt socialt liv.
- Kommunen skall i samarbete med andra myndigheter verka för att människor med funktionsnedsättning får sina behov av trygghet och säkerhet mot brand, inbrott samt andra brott och olyckor tillgodosedda.

Familjeliv och personlig integritet

- I all fortbildning för personal som arbetar med funktionshindrade och deras familjer bör ingå hur man underlättar för den funktionshindrade att leva familjeliv samt innebörden av personlig integritet.
- Rätten att bilda familj skall respekteras.

Kultur

- Kommunen skall verka för att anpassa informationen om kulturutbudet. Det bör framgå vilken tillgänglighet som råder vid de olika aktiviteterna.

Rekreation och idrott

- Kommunen skall sträva efter att utöka tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning till såväl grönområden i stadsbebyggelse som till skog, mark och vatten.
- Kommunen bör vidta åtgärder som tillförsäkrar människor med funktionsnedsättning samma möjligheter till rekreation och idrott samt till arenor/mötesplatser för publika arrangemang som andra.

Policy och planering

- Kommunen ska bevaka och följa upp de av centrala myndigheter fastslagna policy- och planeringsdokument som rör personer med funktionsnedsättning.

- Kunskap och kompetens hos människor med funktionsnedsättning och deras anhöriga skall tas tillvara.
- Kommunen skall verka för ett brett samarbete med handikapporganisationerna i allt planeringsarbete som rör personer med funktionsnedsättning.

Samordning

- Arbetet i kommunens handikappråd bör utveckla samverkan och information inom kommunen liksom med föreningar och det övriga samhället.
- Handikapprådet bör omfatta alla åldrar och förutom vuxna även skapa delaktighet och representation för funktionshindrade barn och ungdomar samt deras föräldrar.
- Kommunen skall främja och stödja olika organisationers frivilligarbete.

Personalutbildning

- Den personal som arbetar i en verksamhet som direkt riktar sig till människor med funktionsnedsättning ska få en kontinuerlig fördjupning i handikappkunskap.
- Kommunen ska verka för att öka kunskapen om olika handikapp hos all sin personal.
- Vid utbildningar om handikapp bör kommunen samarbeta med handikapporganisationerna.

Genomförande av det handikappolitiska programmet

Det blir varje nämnds ansvar att upprätta åtgärdsprogram utifrån det handikappolitiska programmet.

Åtgärdsprogrammen kommer att kräva en mer detaljerad inventering av verksamheten. Varje nämnd bör som ett första steg utföra en inventering utifrån de handikappolitiska målen som kan användas som underlag för kommande åtgärdsprogram.

Uppföljning av det handikappolitiska programmet skall genomföras en gång per mandatperiod.

Det reviderade handikappolitiska programmet kommer att göras tillgängligt för synskadade via Daisykasett och CD-spelare.

Fullmäktigeberedningen 2003 med uppgift att utarbeta detta program bestod av:

Nils-Erik Hed (s)
Stina Barketorp (m)
Monika Andersson (c)
Stefan Hedlund (v)
Eva de la Waux (fp)
Davin Nordin (kd)

Kommunkansliet Norbergsvägen 19 737 80 Fagersta Tel:44101
Socialförvaltningen Norbergsvägen 21 737 80 Fagersta Tel:44129
www.fagersta.se